

Belépés az Új Világba

A következőkben Nagy-Britannia Európai Unióhoz való csatlakozását fogom bemutatni. Kitérek a szigetország kezdetleges hozzáállására, az ellenszervezet létrehozására, valamint arra is, hogy végül mikor látták be, hogy az ő érdekeiket szolgálja az integráció.

Kezdetnek az integráció fogalmának tisztázását tartom a legfontosabbnak. Maga a szó egységesülési folyamatot jelent, amelynek során kettő vagy több egység valamilyen közös szervezetet hoz létre különböző szempontok alapján. A második világháború után elindult az európai nagyhatalmak egységesülési folyamata, amelytől Nagy-Britannia kezdetben teljes mértékben távol akart maradni. Legfontosabb közös szempontnak a következőket határozták meg: szabadkereskedelmi övezet, vámunió, közös piac, gazdasági unió.

A Truman-adminisztráció szentül hitt abban, hogy a britek előbb vagy utóbb elfogadják az amerikai integráció elképzeléseket. Illetve Churchill és Atlee politikusok a háború alatt és után is integrációpárti kijelentésekkel próbálkoztak a brit vezetés meggyőzésével. Nagy-Britannia ennek ellenére az 1950-es években erőteljesen ellenállt az amerikai nyomásnak és egyáltalán nem vállalt szerepet az integrációs folyamatban. Az amerikai kormány meg volt győződve arról, hogy széles antikommunista szövetségre van szükség, a NATO tagországainak muszáj bekapcsolódnia az integrációs folyamatba, és az Európa Közösség tagjává kell lennie. A belső piac teljes egységesítése érdekében elengedhetetlen volt Nagy-Britannia bevonása, aki ebben az időszakban is nagyhatalomnak számított.

Nagyon lassan oldódott fel a szigetmentalitás és a ragaszkodás a régi birodalmi hovatartozáshoz. A brit vezetőség felsőbbrendűnek érezte magát a többi európaihoz viszonyítva, és képtelennek tartotta a felvetést, hogy Nagy-Britannia egy legyen az európai országok sorában. Korábbi nagyhatalmi szerepükhöz hűen elvetettek minden olyan elképzelést, amely hátrébb sorolja őket a világelitben. Az országok közötti folyamatos versengés jellemző volt a korábbi korokban és ennek egy egységesülési folyamat véget vetett volna a britek szemében.

A Római Szerződés aláírása, azaz az Európai Gazdasági Közösség létrehozása következtében Európa integrációja már 1957-ben elindult, Nagy-Britannia felfogása pedig egyértelműen tükröződött az erre adott reakciójukban. Nem egyszerűen a kimaradást és a kiteszítottságot választották, de 1960-ban létrehoztak egy ellenszervezetet, az Európai Szabadkereskedelmi

Társulást (EFTA). Az Európai Gazdasági Közösség hat tagjával szemben hétrehozak egy hét tagból álló szervezetet, amelynek tagjai a következő országok voltak: Ausztria, Dánia, Norvégia, Portugália, Svédország, Svájc és Nagy-Britannia. Egyértelműen látszik, hogy az EFTA tagjai gyakorlatilag a „megmaradt” európai országok, így sikeresség tekintetében ez a szervezet meg sem tudta közelíteni az Európai Gazdasági Közösséget. A tagok nem élveztek túl sok előnyt, legalábbis közel sem annyit, mint a Közösség országai, így Nagy-Britannia nagyhatalmi identitása nem sokkal később erősen meggyengült.

1961-ben a brit kormány felvételt kért az Európai Közösségbe, Charles de Gaulle, a Francia Köztársaság elnöke viszont azon az állásponton volt, hogy a brit gazdaság és a Közös piac nem összeegyeztethetők egymással. Addig ameddig de Gaulle hatalmon volt, a szigetországnak esélye sem volt előrelépést tenni a csatlakozás tekintetében.

Nagy-Britannia és az Európai Unió közeledésének első állomása volt a Csatorna-alagút megépítése. Az építéséről szóló megállapítást 1964-ben kötötték meg. Az átjáróval a legfontosabb céljuk az volt, hogy a szigetországot hozzákapcsolják a kontinenshez. Hiába kötötték meg már 1964-ben az erre vonatkozó szerződést, az alagút építése csak 1985-ben kezdődött el. A britek azonban teljes mértékben sosem támogatták a két terület összekapcsolását. 1967-ben Nagy-Britannia újból próbálkozott, viszont ez alkalommal sem járt sikerrel: de Gaulle újból elutasította a kérelmet.

A közel egy évtizedig tartó próbálkozás a belépéssel elsősorban nem egyéni okokkal függött össze, hanem a jellegzetességekkel az angol történelmi fejlődésben. Leginkább azzal, hogy az évszázadok elteltével a britek egy olyan az egész világot átszövő birodalmat alkottak meg, aminek nem csak az élén álltak és vezettek, hanem melynek ők maguk is fontos részeit képezték. 1969-ben viszont De Gaulle a távozás mellett döntött, így Nagy-Britannia előtt feltárultak a lehetőségek.

1973-ban Írországgal és Dániával együtt végre valahára az Európai Közösség tagjává lett. Ezen események után került sor a fejlődő országokkal kötött társulási szerződések kibővítésére. 1975-ben írták alá az öt évre szóló első loméi konvenciót 46 afrikai, karibi és csendes-óceáni országgal. A későbbiekben több alkalommal is előfordult, hogy Nagy-Britannia blokkolta a szorosabb katonai együttműködést, erősen ellenezte a közös valutát, kívül maradt az eurózónán, és nagy ívben kimaradt a schengeni megállapodásból. A schengeni megállapodás 1985-ben Schengenen a határellenőrzésnek a belső forgalomban való eltörléséről kötött kormánymegállapodással alapította Belgium, Franciaország,

Hollandia, Luxemburg és Németország. A megvalósítás akadályokba ütközései miatt 1990-ben aláírtak egy Schengeni Végrehajtási Megállapodást a személyellenőrzés teljes körű megszüntetéséről a belső határok mentén, azok áttételéről a külső határokhoz, valamint az áruforgalom ellenőrzésének csökkentéséről. Ez a Schengen II. 1995-ben vált érvényessé.

Így alakult, hogy a Kitaszítottak végül a folyamatos visszautasítás ellenére megpróbáltak belépni, és De Gaulle távozása után sikerrel is jártak, és belépést nyertek az Új Világba. Bár később is akadtak komplikációk és összeütközések, a briteknek sikerült megállniuk a helyüket az Európa Unió tagjaiként.

Felhasznált szakirodalom:

Arató Krisztina, Koller Boglárka: Az európai egység fejlődéstörténete és az EU jelenkori kihívásai, Dialóg Campus, Budapest, 2018.

https://www.bbc.co.uk/hungarian/specials/1142_eu_milestones/page7.shtml (utolsó letöltés: 2022.12.16)

Berend T. Iván: Az Európai Unió története, Integráció, populizmus, nacionalizmus, Kossuth Kiadó, Budapest, 2021.